

NENASTOUPILI

Válečný příběh jedné fotografie

Toto leporelo vznikalo podle poutavého vyprávění paní Evy Benešové na Základní škole Chocerady (odloučené pracoviště ZUŠ J. Suka Benešov), kde také o tomto příběhu vznikl animovaný film.

Židovští rodiče dvouleté Evy a jejího bratra, miminka Petra, se rozhodli neuposlechnout příkazy nacistických úřadů.

Židé v té době nesměli chodit do škol, jezdit tramvají, pracovat v úřadech, navštěvovat restaurace nebo vlastnit hudební nástroje, zkrátka, nemohli vést normální život. A hlavně museli nosit na šatech žlutou hvězdu.

...Raději se ukrýt a utéci, než nastoupit do transportu (1942), a zmizet jako již mnoho jejich příbuzných a známých s „nesprávným“ původem.

Zajímá tě, čtenáři, jak to dopadlo? A jak tento příběh viděly choceradské děti?

DOVOLTE, ABYCH SE PŘEDSTAVILA

Jmenuji se Eva Benešová, rozená Weiszová.
Narodila jsem se v roce 1940 v Praze v židovské rodině. Některé věci si pamatuji, ale některé samozřejmě znám spíše z vyprávění maminky.

NÁRODNÍ TŘÍDA V PRAZE

Před válkou žili rodiče jako ostatní obyčejní lidé. Maminka vystudovala výtvarnou školu a malovala, tatínek se stal profesorem matematiky na střední škole. Chodili spolu, vzali se a založili rodinu.

NÁDRAŽÍ

Na začátku války Němci prohlásili Židy za nepřátele lidstva. A my jsme museli všichni nosit na šatech příšitou žlutou šesticípou hvězdu.

PRÁZDNÉ NÁDRAŽÍ

Naši příbuzní, známí a přátelé odjízděli postupně na příkaz úřadů do Terezína a do jiných koncentračních táborů.

ÚKRYT V PRAŽSKÝCH BYTECH

Moji rodiče se rozhodli, že za žádnou cenu
příkazu neuposlechnou.

*Museli jsme se však začít schovávat
v opuštěných bytech, ve kterých dříve
bydleli Židé. Ti, kteří už byli převezeni
do koncentračních táborů.*

DOMOVNICE PANÍ PIŽLOVÁ, PŘICHÁZELA S CHLEBEM

Připadala nám jako
anděl. Mohli jsme si
dokonce hrát s jejími
dětmi jako dříve. Všude
ale vládl strach...

MAMINKA V PRAZE A FOTOGRAFIE

Na Národní třídě v Topičově salonu zůstala naše fotografie.

Statečná fotografa paní Jílovská ji zavěsila do výlohy přes

veškeré zákazy a na vlastní riziko. Musela na ni ale napsat:

Fotíme výhradně árijské děti (árijské znamenalo podle nacistů nežidovské). Židovské děti se už ani fotografovat nesměly.

TATÍNEK ODJÍŽDÍ DO LUČENCE

Strachu bylo stále více. Proto tatínek rozhodl, že musíme utéci. Aby to nebylo tak nápadné, jel napřed s námi dětmi jen on, bez maminky, do Lučence, odkud pocházel a kde měl příbuzné a známé.

MAMINKA JEDE Z PRAHY ZA NÁMI

Když maminka konečně získala falešné doklady, rozjela se vlakem za námi do Lučence. Byl to rok 1942. Jela na Silvestra, protože doufala, že v poslední den roku nebudou kontroly tak přísné.

SKRÝVÁME SE U ZNÁMÝCH A PŘÁTEL

Tátu odvedli na nucené práce. My s maminkou jsme se skrývali v okolí Lučence, až nás někdo udal. Skončili jsme v lučeneckém ghettu.

Tatínek se podařilo utéct a najít nás. Rozhodl se, že nás z ghetta vyvede ven.

RYBÁŘSKÝ PRŮKAZ

Na základě těchto průkazů mu pak vystavili novou legitimaci. Dal si i jiné jméno - běžné a časté na Slovensku – Pavol Kováč.

Tatínek pro bezpečí před kontrolami potřeboval nové doklady. Byl vždycky vášnivým rybářem a myslivcem. Byla proto pro něj hračka složit rybářské i myslivecké zkoušky.

TATÍNEK – STŘELEC

Rodiče se později přidali ke Slovenskému národnímu povstání. Tatínek byl výborný střelec.

Povstání však bylo brzy potlačeno. Všichni ustupovali do hor. Tatínka zajali.

SALAŠ A ZMRZLÁ JABLÍČKA

My děti jsme se s maminkou ukrývaly
v Nízkých Tatrách v salaši nad Tisovcem.
Maminka vystříhalá záclonky a ubrousny ze
starých novin.

Nejhorší hlad nám pomohla
utišit jabloň se zmrzlými jablíčky.

VŠI

I tady nás tatínek našel, bohužel jsme od něj
my děti chytily vši, které si přinesl ze zajetí.

Maminka nás ostříhala dohola.

„Co se vám to hýbe ve vlasech? Vši! Mám zbraň!
Pryč s vámi“, krouží nůžkami ve vlasech. Pláču...

MOJE PODEZŘELÉ VLASY

Pak mi narostly husté černé kudrnaté vlasy.
To bylo hodně nápadné.

„Kdo je ta holka, snad Židovka?“ Ptali se
úředníci, kteří šli právě kolem, když jsem
utekla hrát si na ulici. „Kdepak bydlíš, holčičko?“
Zavedla jsem je rovnou k nám domů!

SCÉNA NA ÚŘADĚ

Naši rodinu pak zavlekli na úřad. „Když máte židovské dítě, musíte být Židé!“, osočili rodiče. Tatínek naoko křičí na maminku: „S kým jsi ji měla? Kdo je otcem? To nemůže být moje dítě!“

PROFESOR IDIOT

Nacisté se tatínkovi smějí
a do legitimace mu píší:
PROFESOR – IDIOT.

Asi se hlavně chtěli takové rozhádané rodiny co nejrychleji zbavit... tatínek to zahrál moc dobře...

NEBEZPEČNÝ VLAK DO KREMNIČKY

Vyvedli nás a posadili na vlak do Kremničky.

Tatínek pochopil, že se z vlaku musíme co nejrychleji dostat ven.

Ve vagonech střílejí opilí vojáci. Vracejí se z fronty. Tatínek věděl, že v Kremničce nás také nečeká nic dobrého. **Proto se rozhodne:**

„Vyskočíme!“ šeptem zavelí.

Zatáčka. Vlak zpomaluje.

Tatínek otvídá dveře. Bere do náruče malého bratra. Naléhavě šeptá: „Sko!“ Já: „Bojím se!“, ... a to už do mě strká ...

Milý čtenáři, neboj se, dobrě to dopadlo.

VESNICE, KDE SE NEUDÁVALO

Útočiště jsme našli až ve vesnici Mlázov,
kde sousedé drželi spolu, nikdo nikoho neudával.
Všichni si pomáhali.

Ubytoval nás pan Miadok ve svém domě, který si
postavil z peněz těžce vydělaných v Americe.
Na dům však dopadla mina a zničila ho.

Pan Miadok vydržel všechn
chaos konce války. Ubytoval nás,
Němce i Rusy, krmil i partyzány.
Rozruřil se, až když mu mina
rozbila pracně postavený dům.

Maminka vyprávěla:
„A představte si, ti ozbrojení
němečtí vojáci se rozlobeného
sedláka lekli a utíkali pryč
rozbítými okny.“

TÁHLI JSME TEDY DÁL

...byla zima, hlad a všichni jsme byli málo oblečeni.
Maminka už v bříšku nosila Natašu. Tatínek šel
hledat pro nás jídlo a nový úkryt.

Když už jsme my děti nemohly
dál, objevil se tatínek s pecnem
chleba v náručí.

Tak jsme celé válečné útrapy
přežili. A v létě po skončení
války se v lučenecké nemocnici
narodila moje sestra Nataša.

NENASTOUPILI

Válečný příběh jedné fotografie

Tento příběh vypráví Eva Benešová na základě vlastních vzpomínek a vyprávění její maminky.

Výtvarná podoba

78 dětí ze Základní umělecké školy
J. Suka Benešov, odloučené
pracoviště Chocerady, pod
pedagogickým vedením Miroslavy
Bažantové

Animace:

pod vedením Magdaleny Kvasničkové
(Ultrafun)

Odborná spolupráce

Ultrafun

Námět a scénář:

Podle vyprávění Evy Benešové
Marta Vančurová

Storyboard

Magdalena Kvasničková
Zuzana Bukovinská

Produkce

Cesta tam a zase zpátky, z.s.

Zázemí laskavě poskytla
Základní škola Chocerady
Zvláštní poděkování: Sáře (10 let)
a Elišce (7 let) Krchovovým

Děkujeme za podporu
Ministerstvu kultury České republiky
Nadačnímu fondu obětem holocaustu

Věnováno manželům Kováčovým
(kteří spolu se svými dětmi nena-
stoupili do transportu) a všem, kteří
jim pomáhali, přesto, že jejich celým
rodinám hrozilo nebezpečí.

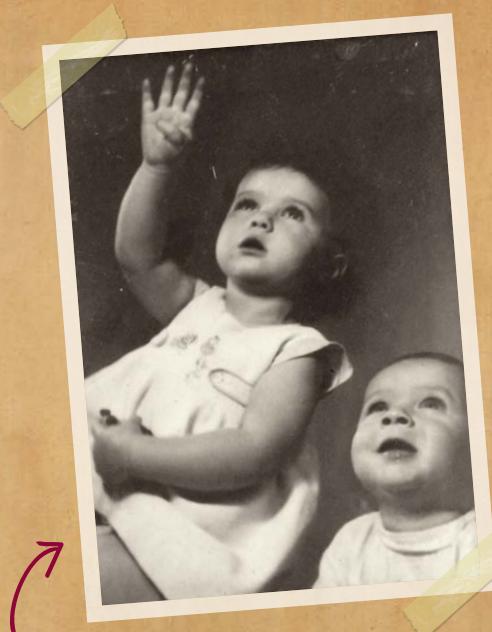
© copyright 2018
CESTA TAM A ZASE ZPÁTKY,
zapsaný spolek

ZUŠ J. Suka
Benešov

MINISTERSTVO
KULTURY

FOTÍME VÝHRADNĚ ÁRIJSKÉ DĚTI

Obrázek nás dvou dětí, mě a mého bratra, s nápisem „Fotíme výhradně árijské děti“, visel za výlohou salónu na Národní třídě po celou dobu války.

Eva Benešová